

สรุปผลการประชุมร่วมกันของรัฐสภา
ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง)
วันศุกร์ที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๔๐ นาฬิกา
ณ ห้องประชุมใหญ่วุฒิสภา อาคารรัฐสภา

เมื่อครบองค์ประชุมแล้ว นายชวน หลีกภัย ประธานรัฐสภา และศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย รองประธานรัฐสภา ขึ้นบัลลังก์ ประธานรัฐสภากล่าวเปิดประชุม จากนั้นได้ขออนุมัติที่ประชุม เพื่อนำข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ มาอนุโลมใช้บังคับ ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบ

ระเบียบวาระที่ ๑ กระทำถาม	(ไม่มี)
ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม	(ไม่มี)
ระเบียบวาระที่ ๓ รับรองรายงานการประชุม	(ไม่มี)
ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว	(ไม่มี)

ระเบียบวาระที่ ๗ เรื่องอื่น ๆ

ก่อนที่ที่ประชุมจะพิจารณาระเบียบวาระต่อไป ประธานรัฐสภาได้ปรึกษาที่ประชุมเพื่อขออนุมัติระเบียบวาระที่ ๗ เรื่องอื่น ๆ ขึ้นมาพิจารณาก่อน ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบ คือ

๑. คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. ขอขยายระยะเวลาการพิจารณาเรื่องดังกล่าวออกไปอีก ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ (ในระเบียบวาระที่ ๗.๑) ที่ประชุมได้มีมติอนุญาตให้คณะกรรมการฯ ขยายเวลาพิจารณาเรื่องดังกล่าวออกไปอีก ๓๐ วัน

๒. คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (หลักเกณฑ์และวิธีการใกล้เคียงข้อพิพาทก่อนฟ้องคดี) ขอขยายระยะเวลาการพิจารณาเรื่องดังกล่าวออกไปอีก ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ (ในระเบียบวาระที่ ๗.๒)

ที่ประชุมได้มีมติอนุญาตให้คณะกรรมการฯ ขยายเวลาพิจารณาเรื่องดังกล่าวออกไปอีก ๓๐ วัน

ระเบียบวาระเรื่องด่วน

ต่อจากนั้น ประธานรัฐสภาได้เสนอให้ที่ประชุมพิจารณาระเบียบวาระเรื่องด่วน คือ **พิธีสารว่าด้วยกลไกระงับข้อพิพาทด้านเศรษฐกิจของอาเซียน** ซึ่ง คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ (ในระเบียบวาระเรื่องด่วน)

ก่อนที่ที่ประชุมจะพิจารณา**ประธานรัฐสภา**ได้อนุญาตให้ **นายดวงอาทิตย์ นิธิอุทัย** รองอธิบดีกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ **นางสาวโชติมา เอี่ยมสวัสดิกุล** **นายพัทธ์กมล ทัดติพงษ์** ผู้แทนจากกระทรวงพาณิชย์ **นายอสิ ม้ามณี** รองอธิบดีกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ และ**นางณัฐนันท์ อัครเลิศศักดิ์** ผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เข้าร่วมชี้แจงต่อที่ประชุม ตามข้อบังคับฯ ข้อ ๗๖

เมื่อ**นายวิรัชศักดิ์ หวังศุภกิจโกศล** รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ได้แถลงเหตุผลความเป็นมาพิธีสารอาเซียน (ASEAN) ได้จัดทำพิธีสารว่าด้วยกลไกระงับข้อพิพาททางด้านเศรษฐกิจฉบับแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ เนื่องจากการร่วมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน ทั้งในด้านการค้า บริการ การลงทุน และความร่วมมือทางเศรษฐกิจในสาขาต่าง ๆ ที่ลึกซึ้งขึ้น ส่งผลให้ประเทศสมาชิกอาเซียนจำเป็นต้องมีระบบและกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อรับมือกับประเด็นข้อพิพาททางเศรษฐกิจและการค้าที่อาจเกิดซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ภาคเอกชนที่จะทำการค้าการลงทุนระหว่างกัน โดยที่ผ่านมาอาเซียนได้เคยปรับปรุงพิธีสารแล้ว ๑ ครั้งเมื่อปี ๒๕๔๗ ต่อมาเมื่อปี ๒๕๕๙ ประเทศสมาชิกอาเซียนได้เพิ่มเจรจาปรับปรุงพิธีสารว่าด้วยกลไกระงับข้อพิพาทด้านเศรษฐกิจของอาเซียนอีกครั้งเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือเออีซี (AEC) ที่ได้จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในปี ๒๕๕๘ ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญให้ประชาคมอาเซียน ตั้งแต่บนพื้นฐานของกฎเกณฑ์และกติกาการเศรษฐกิจและการค้าที่มีความชัดเจนและคาดการณ์ได้ โดยได้สรุปผลการเจรจาปรับปรุงพิธีสารฉบับใหม่แล้วเสร็จเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๒ ขณะนี้ประเทศสมาชิกอาเซียน (ASEAN) ได้ลงนามในพิธีสารครบทั้ง ๑๐ ประเทศแล้ว และทุกประเทศอยู่ระหว่างดำเนินการภายในประเทศที่จำเป็นต้องการให้สัตยาบันเพื่อให้พิธีสารมีผลใช้บังคับต่อไป ซึ่งเป็นสาเหตุของการเสนอพิธีสารเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาในวันนี้

สาระสำคัญของพิธีสาร พิธีสารฉบับใหม่ได้รับการปรับปรุงเพื่อให้ทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์และมีความชัดเจนมากขึ้น ตลอดจนสอดคล้องกับหลักการขององค์การการค้าโลกมากขึ้น โดยมีประเด็นสำคัญที่ได้รับการปรับปรุง อาทิ ๑. การปรับปรุงขั้นตอนกระบวนการระยะเวลาในการพิจารณาคดีและการปฏิบัติตามคำตัดสินให้สอดคล้องกับความเป็นจริงมากขึ้น เช่น ขยายเวลาให้ผู้พิพาทมีคำตัดสินภายใน ๖ เดือน จากเดิม ๓ เดือน ซึ่งการขยายกรอบระยะเวลาของกระบวนการพิพาทกรณีสอดคล้องกับปฏิบัติจริงมากขึ้น ๒. การทบทวนขอบเขตและเงื่อนไขในการฟ้องร้องได้เฉพาะกรณีและมีการดำเนินการที่ขัดกับพันธกรณีที่ได้ตกลงกันไว้เท่านั้น ซึ่งจะช่วยสร้างความชัดเจนในการเสริมกระบวนการระงับข้อพิพาท ๓. การระบุสิทธิที่ชัดเจนมากขึ้นของประเทศฝ่ายที่ ๓ ที่ไม่ใช่คู่กรณีทางพิพาท แต่อาจมีส่วนได้ส่วนเสียในคดี เช่น สามารถกล่าวถ้อยแถลงต่อหน้าคณะผู้พิพาทกรณีและตอบคำถามของคณะผู้พิพาทกรณีเป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งจะระบุสิทธิในกระบวนการพิจารณาคดีให้ชัดเจนจะช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสของกลไกระงับข้อพิพาท ๔. การระบุแนวทางการปฏิบัติที่เป็นพิเศษและแตกต่างกับประเทศสมาชิกอาเซียนที่พัฒนาน้อยที่สุดสอดคล้องกับหลักการภายใต้กลไกระงับข้อพิพาทขององค์การการค้าโลก ๕. การเพิ่มบทบาทของสำนักเลขาธิการอาเซียน เช่น เพิ่มหน้าที่สำนักเลขาธิการอาเซียนที่อาจพิจารณาให้ความช่วยเหลือในด้านกฎหมายแก่ประเทศสมาชิกได้บ้าง หากได้รับการร้องขอตามสมควร ๖. ประเด็นอื่น ๆ เช่น กำหนดให้สามารถให้อนุญาตตุลาการในฐานะกลไกระงับข้อพิพาททางเลือกได้ ทั้งนี้กำหนดการมีผลบังคับใช้ในวันที่ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศได้ให้สัตยาบัน ประโยชน์ที่จะได้รับจากการปรับปรุงพิธีสารกลไกระงับข้อพิพาทด้านเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศที่มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพถือเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐบาลในการปกครองและรักษาผลประโยชน์ของประเทศเพราะ

ช่วยสร้างความมั่นใจให้เกิดการค้า การลงทุนระหว่างกันโดยมีกลไกรองรับหรือช่วยแก้ไขปัญหาทางการค้าระหว่างกันได้ โดยเฉพาะในการออกกฎระเบียบหรือการใช้มาตรการทางการค้าที่ไม่สอดคล้องกับข้อผูกพันหรือพันธกรณีที่ได้ตกลงกันไว้โดยพิธีสารฉบับใหม่นี้ได้เสริมสร้างกลไกระงับข้อพิพาททางการค้าของอาเซียนให้มีความชัดเจน ปฏิบัติได้จริง มีความโปร่งใส และมีความเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยในฐานะประเทศสมาชิกอาเซียนได้รับประโยชน์จากระบบการค้าและการลงทุนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎเกณฑ์ที่มีความชัดเจนและคาดการณ์ได้ อันจะส่งเสริมบรรยากาศและการขยายการค้าการลงทุนในภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ตลอดจนการเจรจาปรับปรุงพิธีสารตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ กระทรวงพาณิชย์ได้หารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาอย่างต่อเนื่องเพื่อร่วมจัดทำทำที่และเชิญเข้าร่วมคณะในการเจรจาจนถึงขั้นตอนการขัดเกลาถ้อยคำทางกฎหมาย นอกจากนี้ กระทรวงพาณิชย์โดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศได้เผยแพร่ข้อมูลสาระสำคัญพิธีสารและได้เปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของมาตรา ๑๗๘ วรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

สมาชิกฯ อภิปรายในประเด็นเกี่ยวกับที่มาตรการบังคับใช้ การตีความที่ไม่ชัดเจนอาจทำให้มีปัญหาในการระงับข้อพิพาทในอนาคต ปัญหาการบังคับตัดสินเนื่องจากจำนวนสมาชิกน้อยและเป้าหมายของอาเซียนที่เน้นความร่วมมือทำให้กลไกบังคับอาจจะอ่อนแอกว่ากลไกขององค์การการค้าโลก การดำเนินการให้สิทธิประโยชน์เป็นพิเศษกับประเทศที่เป็นประเทศพัฒนาน้อย พิธีสารฉบับนี้ได้ปรับปรุงกระบวนการระงับข้อพิพาทในอาเซียนให้ชัดเจนยิ่งขึ้นและสามารถนำมาปฏิบัติได้ ซึ่งจะช่วยสร้างและสนับสนุนความเชื่อมั่นในการดำเนินธุรกิจการค้าการลงทุนในอาเซียนและระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่ค้าอื่น ๆ เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการไปใช้การระงับข้อพิพาทในองค์การการค้าโลกหรือการใช้การเจรจาระดับทวิภาคี ซึ่งที่ผ่านมาไม่ค่อยจะได้ผล การคัดเลือกคณะผู้พิจารณาอิงการปฏิบัติขององค์การการค้าโลกซึ่งได้ผลเป็นอย่างดีมาตลอด เราให้คู่มือคัดเลือกผู้พิจารณาจากบัญชีรายชื่อจำนวน ๓ คน หรือถ้า ๓ คน ยังไม่พอใจสามารถขยายเป็น ๕ คนได้ ซึ่งประเทศไทยก็ได้เสนอชื่อองค์คณะผู้พิจารณานี้ไปแล้วซึ่งได้เสนอชื่อผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทย การคัดเลือกผู้ระงับข้อพิพาทของอาเซียนนั้น จะใช้การคัดเลือกจากคู่มือ ทั้ง ๒ ฝ่าย ซึ่ง ๒ ฝ่ายจะต้องยอมรับผู้ตัดสินคดีทั้ง ๓ คนที่ได้รับการเลือกตั้งมา ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการยอมรับระดับหนึ่งในระหว่างสมาชิกอาเซียนด้วยกันผลการพิจารณาจะเป็นการยกเลิกมาตรการหรือให้สมาชิกต้องเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติทางการค้าเพื่อให้ถูกต้องตามข้อตกลงจะเป็นการตามมาจากผลการพิจารณาขององค์คณะผู้พิจารณาต่อไป ซึ่งถ้าหากว่าความตกลงฉบับนี้ได้เริ่มมีผลใช้บังคับจะทำให้การค้าระหว่างอาเซียนเคลื่อนไหว ลื่นไหลและคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

รองอธิบดีกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ตอบชี้แจง เนื่องจากพิธีสารนี้เป็นพิธีสารที่ใช้เฉพาะสมาชิกอาเซียน (ASEAN) มิได้ครอบคลุมไปถึงประเทศนอกอาเซียนและเป็นพิธีสารที่ใช้เฉพาะในกรณีระงับข้อพิพาทในส่วนของเรื่องเศรษฐกิจซึ่งความตกลงทางด้านเศรษฐกิจในอาเซียนนั้นมีหลายฉบับ แต่ละฉบับจะถูกผนวกและเขียนและบรรจุไว้เป็นเอกสารแนบท้าย ซึ่งในพิธีสารได้ระบุไว้ชัดเจนว่าสามารถทบทวนได้เป็นระยะตามความเหมาะสม หมายความว่าฝ่ายเลขาธิการอาเซียนสามารถดูว่ามีบทบัญญัติอะไรใหม่ ๆ สามารถนำมาเพิ่มเติมได้หรือในกรณีที่มีความตกลงในอนาคต ดังนั้นในกรณีคำถามที่ว่าพิธีสารในอนาคตจะนำมาใช้การระงับข้อพิพาทได้อย่างไร ขอเรียนว่าสามารถทบทวนได้และในกรณีที่ความตกลงต่าง ๆ ที่จะมีใหม่นั้นสามารถเขียน

ลงไปได้เลยมาให้ให้นำมาใช้ในพิธีสารนี้ ในเรื่องเกี่ยวกับวิธีการตั้งคณะผู้พิจารณาเพื่อพิจารณาข้อพิพาทที่เกิดขึ้น รวมถึงคณะองค์กรอุทธรณ์ที่เรียกกันว่าแอปเพลลเลต บอดี (Appellate Body) วิธีการนำเสนอรายชื่อผู้พิจารณาแต่ละประเทศทุกประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียนสามารถนำเสนอรายชื่อได้ มิได้จำกัดว่าจะนำเสนอได้เท่าไร และนำไปใส่รวมกันบางประเทศอาจจะเสนอหลายคน บางประเทศอาจจะเสนอเพียงคนเดียว ในกรณีที่เกิดข้อพิพาทผู้ที่จะคัดเลือกว่าใครจะมาทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาเป็นเรื่องข้อตกลงระหว่างคู่กรณี แต่ทั้งนี้ในพิธีสารได้กำหนดไว้ชัดเจนว่าผู้พิจารณานั้นจะต้องไม่เป็นคนของประเทศนั้น ๆ รวมถึงไม่เป็นคนของประเทศที่ ๓ ที่เข้าไปเกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสียในคดีนั้น ๆ การรักษาความลับนั้นมีการบัญญัติไว้ชัดเจนไว้ในภาคผนวก ที่ ๒ อยู่ในเอกสารแนบท้ายกำหนดไว้ว่า เมื่อคู่กรณีต้องการให้รักษาความลับเอกสารใดเป็นความลับของคู่กรณีบอกได้ว่าขอให้คู่กรณีรักษาความลับเอกสารก็ฉบับ มีอะไรบ้างที่เป็นความลับให้ระบุได้ ซึ่งการระบุดังกล่าวในเอกสารพิธีสารเขียนไว้ชัดเจนว่า ทุกประเทศต้องให้ความเคารพในการรักษาความลับนั้น ซึ่งการที่แต่ละประเทศได้แจ้งต้องการให้รักษาความลับเอกสารใด นั้นย่อมสะท้อนถึงการใช้กฎหมายของแต่ละประเทศในการที่จะพิจารณาว่าเอกสารใดเป็นความลับ ดังนั้นในเรื่องการรักษาความลับพิธีสารได้ครอบคลุมไว้แล้ว ได้คำนึงถึงในกรณีซึ่งเรียกว่าแต่ละประเทศมีกฎหมายการรักษาความลับที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกที่เป็นปัญหา ที่เป็นคู่กรณีสามารถระบุได้เลยว่าเอกสารใดเป็นความลับ แล้วระบุไว้ชัดเจนว่าทุกประเทศที่เกี่ยวข้องจะต้องรักษาความลับในเอกสารนั้น ๆ ประเด็นในเรื่องของการบังคับใช้ในพิธีสารนี้เมื่อผู้พิจารณาตัดสินแล้วจะนำไปสู่การบังคับใช้ ซึ่งในปกติแล้วการพิจารณาการบังคับใช้ คณะผู้พิจารณาจะบอกแต่เพียงว่าข้อพิพาทนั้น ๆ ประเด็นที่เป็นปัญหานั้นเป็นการละเมิดความตกลงหรือไม่ ซึ่งถ้าในกรณีที่มีคำตัดสินแล้วประเทศที่แพ้จะต้องนำกลับไปแก้ไข แต่ถ้าไม่ยอมกลับไปแก้ไขอะไรจะเกิดขึ้น ผู้ที่ชนะสามารถที่จะยื่นแสดงความเสียหายได้ว่าตัวเองนั้นเสียหายจากข้อพิพาทนั้น หลังจากนั้นถ้ายังคงไม่แก้ไขอีก มีกระบวนการที่จะนำไปสู่การตอบโต้ เมื่อมีคำตัดสินในการให้การตอบโต้แล้วประเทศผู้ชนะคดีสามารถดำเนินการได้เลย ดังนั้นเพื่อจะตอบคำถามว่าการบังคับใช้มีผลอย่างไร เพราะจะนำไปสู่กระบวนการขั้นสุดท้ายว่าถ้าหากมีความเสียหายที่เกิดขึ้นเมื่อพิสูจน์แล้วและมีการคุยกันในเรื่องของความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้วยังตกลงกันไม่ได้จะนำไปสู่การตอบโต้ของประเทศที่ผู้ชนะคดี ประเด็นเรื่องการให้สิทธิเป็นพิเศษกับประเทศพัฒนาน้อยที่สุดเป็นอย่างไร ตามข้อ ๒๓ อาเซียนมองอย่างไรว่าใครเป็นประเทศด้อยพัฒนาหรือเรียกสั้น ๆ ว่าแอลดีซี (LDC) ในอาเซียนขณะนี้มียู่ ๓ ประเทศ มีประเทศลาว ประเทศกัมพูชา และประเทศพม่า วิธีการของอาเซียนอิงตามข้อบัญญัติของวิธีการของสหประชาชาติ ซึ่งวิธีการของสหประชาชาตินั้นจะมีวิธีการพิจารณา ๓ ประการหลัก คือ ในเรื่องของรายได้ ในเรื่องคุณภาพของประชากร ในเรื่องของลักษณะเศรษฐกิจของประเทศซึ่งสหประชาชาติได้กำหนดเงื่อนไขไว้ชัดเจน ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการให้สิทธิประโยชน์เป็นพิเศษกับประเทศที่เป็นประเทศพัฒนาน้อย ในกรณีของข้อบัญญัติในข้อ ๒๓ ทุกประเทศในการใช้พิธีสารเพื่อระงับข้อพิพาทนั้น ประเทศทั้ง ๑๐ ประเทศใช้เหมือนกันจากนั้นที่ประชุมได้ลงมติเห็นชอบกับพิธีสารฯ ตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอ เห็นชอบด้วยคะแนนเสียง ๕๔๙ เสียง ไม่เห็นชอบ ไม่มี งดออกเสียง ๙ เสียง

